

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ שלח, מבה"ח תמוז, ה'תשכ"ט

יוצא-לאור לש"פ שלח, מבה"ח תמוז, ה'תשע"ה

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים וחמש לבריאה

שבעים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הרלו"צ ז"ל

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הרה"י ר' דוד בן רחל לאה

בקשר עם יום הולדתו – ראש חודש תמוז

לאריכות ימים ושנים טובות

מתוך אושר, שמחה והרחבה בגו"ר

ולשנת הצלחה רבה ומופלגה בעבודתו הקי

ויצליח בכל אשר יפנה באופן דלמעלה מדרך הטבע

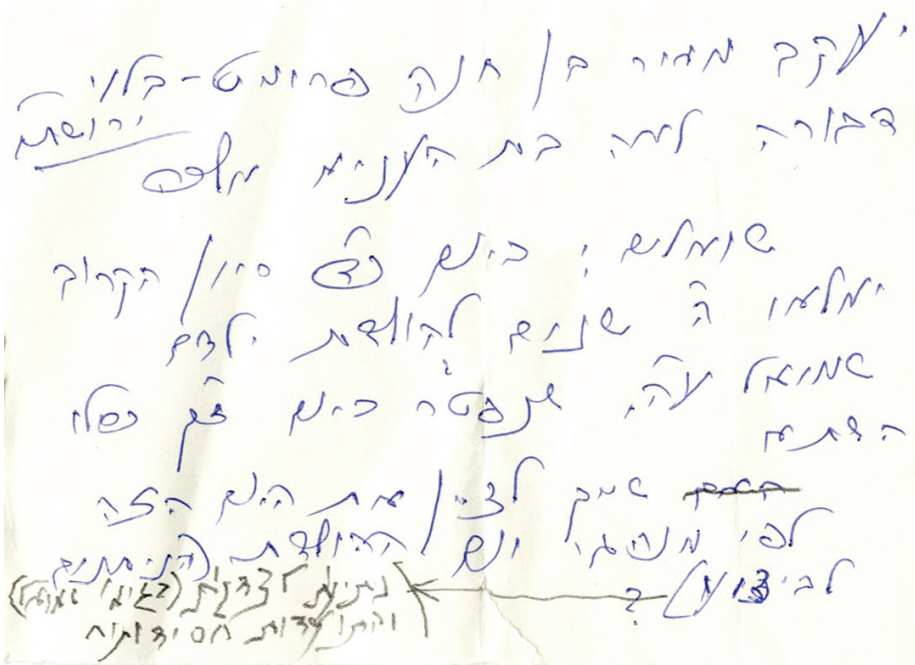
נדפס ע"י זוגתו, בניהם ובנותיהם

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

ב

[לפני כ"ד סיון, ה'תשמ"ח]

שייך לציין את היום הזה לפי מנהגי יום ההולדת (הניתנים לביצוע) — נתינות לצדקות (בגימי שמואל) והתועדות חסידותית. אזכיר עה"צ.

ב

מצילום כתי"ק, על גליון מכתבו של המזכיר ר"ב הלוי קליין — בו כתב בשם מו"ה יעקב מאיר בלוי וזוגתו (ירושת"ו) ש"ביום כ"ד סיון הקרוב ימלאו ה' שנים להולדת ילדם שמואל ע"ה, שנפטר ביום ז"ך כסלו השתא", ושואלים "האם שייך לציין את היום הזה לפי מנהגי יום ההולדת (הניתנים לביצוע)?". — במענה ע"ז העביר רבינו קולמוס על תיבת "האם", לומר ש"שייך לציין כו", ובהמשך לתיבות "הניתנים לביצוע" — כתב רבינו (כבפנים). — נדפס ב"היכל מנחם" ח"ג ס"ע נה ואילך.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ שלח, מבה"ח תמוז הבעל"ט — הננו מוציאים לאור חלק מהתועדות ש"פ שלח, מבה"ח תמוז ה'תשכ"ט, הנחה בלתי מוגה (תדפיס מתורת מנחם — התועדויות חנ"ו הנמצא בדפוס).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מ"אגרות-קודש", שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

כ"ף סיון, ה'תשע"ה,
שבעים שנה להסתלקות הילולא של כ"ק הרלו"צ ז"ל
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2015 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5775 • 2015

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

הוספה

בי"ה, ד' מ"ח תשי"ח
ברוקלין

הווי"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה' ישראל מנחם שי שוי"ב

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ז תשרי, ובבקשתו יזכירו את כל אלו שכותב אודותם על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו.

כבבקשתו בחבילה בפ"ע יקבל התניא באידיש, ולע"ע הו"ל רק חלק א'. אף שאין כותב עדי"ו תקותי חזקה שלא רק מחזיק בשיעור בתורה בכלל ובחסידות בפרט אלא שעוד מוסיף עליהם, שאם בכל המצות נצטוינו מעלין בקדש, עאכו"כ בלימוד תורתנו הקי, ועיין ג"כ בזהר הקי שצריך להיות לאפשא לה, ויהי רצון שגם בכל סביבתו ישפיע בזה ובפרט שאומנתו אומנות שוי"ב, הרי ענינה להכין ולתקן הבהמה באופן שתהיי ראוי להיות דם ובשר כבשר האדם הישראלי שנקרא בשם אדם על שם אדמה לעליון, וזה הוראה ג"כ בעבודה הפנימית של איש הישראלי להשיי"ת שצריך להיות עי"פ מרז"ל אין ושחט אלא ומשך, המשיכה ההכנה והתקון של נפש הבהמית שתהיי ראוי להעשות כנפש האלקית שהוא האדם שבאדם, ואין לך דבר העומד בפני הרצון, ובפרט כשצוי התורה בזה הוא גם נתינת כח.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

מוה' ישראל מנחם שי שוי"ב: גולדרינגר, נוה ירק. אגרות נוספות אליו — אג"ק חכ"א אגרת ח'קט, ובהנסמן בהערות שם.
התניא באידיש .. חלק א': קה"ת, תשט"ו.
נצטוינו מעלין בקדש: ברכות כח, א. וש"נ.
בזהר הקי .. לאפשא לה: ח"א יב, ב.
אדם .. אדמה לעליון: ישע"י יד, יד. וראה של"ה שא, ב. ובכ"מ.
מרז"ל אין ושחט אלא ומשך: חולין ל, ב. וראה גם אג"ק חכ"ח אגרת יתתפ, ובהנסמן בהערות שם.

בס"ד. שיחת ש"פ שלח, כ"ח סיון, מבה"ח תמוז, ה'תשכ"ט.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון "אנא עבדא".

א. בנוגע ליום הש"ק זה — שבת פרשת שלח, וגם שבת מברכים חודש תמוז — הרי כיון שהענין דפרשת שלח הוא בכל השנים, ואילו קביעותה בשבת מברכים תמוז היא רק ברוב השנים, יש להתחיל עם הענין דפרשת שלח.

ובפרט שע"פ החשבון של הארבעים יום משילוח המרגלים עד ביאתן, נמצא, שהענין ד"שלח לך" אירע בימים אלו.

ב. תוכנה של פרשת שלח הוא — שילוח המרגלים לתור את הארץ, שהכוונה בזה היתה כדי שבנ"י יוכלו להכנס לארץ ישראל במהירות האפשרית, והיינו, שנוסף לכך שאילו זכינו היו נכנסים לארץ מיד, וכמ"ש בפירוש רש"י לפנ"ז (בפ' בהעלותך¹) "מהלך שלשת ימים הלכו ביום אחד, שהי' הקב"ה חפץ להכניסם לארץ מיד", הנה ע"י ההכנה דשילוח המרגלים היתה הכניסה לארץ במהירות גדולה יותר.

ועז"נ² "שלח לך", "לדעתך"³ (לדעתו של משה), וכיון שמשה שלח אותם, הרי בודאי היתה תועלת בדבר — כדי שבנ"י יכנסו לארץ (לא רק באופן של קבלת עול, אלא) מרצונם הטוב, לאחר שבינינו זאת בשכלם כו".

וכללות החידוש והמעלה שבכניסה לארץ ישראל — שע"ז נעשית השלימות בקיום המצוות:

בנוגע ללימוד התורה — הרי אמרו רז"ל: "לא ניתנה תורה לידרש אלא לאוכלי המן", דקאי על דור המדבר, דור דעה, שהם אלו שאכלו "מן" כפשוטו, כך, שעיקר ענין התורה שייך לכאורה לדור המדבר דוקא; אבל בנוגע לקיום המצוות — הרי יש כו"כ מצוות שנצטוו לעשותם רק בארץ ישראל, וכמ"ש בפרשתנו: "כי תבואו אל ארץ

(4) ראה גם לקו"ש חכ"ג ע' 93 ואילך.

(5) מכילתא ר"פ בשלח. שם טז, ד.

(1) יו"ד, לג.

(2) ריש פרשתנו.

(3) פרש"י עה"פ.

מושבותיכם⁶, "בבואכם אל הארץ"⁷, ואילו בהיותם במדבר לא נתחייבו בהם.

ומזה מובן, שגם בלימוד התורה ניתוסף שלימות ע"י הכניסה לארץ — שהרי "גדול תלמוד (היינו שהגדלות של התלמוד היא) שמביא לידי מעשה"⁸, וכיון שהמעשה בפועל של כו"כ מצוות ה' רק בהכניסה לארץ, שאז "באו לידי מעשה" בגילוי, הרי גם הגדלות דתלמוד ("גדול תלמוד") — מצד זה ש"מביא לידי מעשה" — היתה אז בשלימות יותר⁹.

ובנוגע למצוות גופא — יש מצוות שנתחייבו בהם רק לאחר שבע שכבשו ושבע שחלקו¹⁰, ועד שיש מצוות הקשורות עם בנין ביהמ"ק שהי' משך זמן לאח"ז; אבל יש מצוות שנתחייבו בהם מיד בכניסתן לארץ, וכמו מצות חלה שנאמרה בפרשתנו¹¹, כפירוש רש"י: "משנכנסו בה ואכלו מלחמה נתחייבו בחלה".

וזהו הקישור המיוחד של פרשת שלח עם מצות חלה (נוסף לכך שזהו השם של הפרשה כולה, כולל גם מצות חלה) — שהרי מעלת הכניסה לארץ (תוכנה של פרשת שלח) היא מצד המצוות שנתחייבו בארץ, ומצות חלה חיובה מיד "משנכנסו בה".

ג. ענינה של מצות חלה הוא — "והי' באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה' ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה"¹¹:

לחם — שכולל כל עניני אכילת האדם (כמובא בפרש"י¹²) — הוא מזון האדם שמחבר את הנפש עם הגוף, שדוקא עי"ז נעשית השלימות של הגוף, וכן נעשית עי"ז גם השלימות של הנפש, כמובן מדברי הגמרא במסכת סנהדרין¹³ אודות המשל מ"חיגר וסומא" בנוגע לנשמה וגוף, כך, שדוקא בצירוף שניהם נעשה דבר שלם.

ועל זה נאמר הציווי שלכל לראש צריך להרים תרומה לה', ורק לאח"ז יכול ליטול לעצמו, ועי"ז נמשכת ברכה¹⁴, כמ"ש ביחזקאל¹⁵

יז. וראה גם שיחת ש"פ שלח, מבה"ח תמוז דאשתקד ס"ו (תו"מ חנ"ג ס"ע 137 ואילך). וש"נ.

13 צא, ב.

14 ראה שבת לב, ב.

15 מד, ל.

6 טו, ב.

7 שם, יח.

8 קידושין מ, ב. וש"נ.

9 ראה גם לקו"ש ח"ח ע' 154 ואילך.

10 ראה שם לז, ב. פרש"י פרשתנו שם.

11 פרשתנו שם, יט"כ.

12 ראה פרש"י ויצא לא, נד. אמור כא,

מי שקבעם ("שמתי"), שזהו אמיתית ענין הטבע — בגימטריא אלקים⁷⁰, והיינו שהכל הוא אלקות, ועד שלא זו בלבד שרואים ש"הטבע" בגימטריא "אלקים", היינו שבגילוי רואים את הטבע, ואילו אלקים הוא בהעלם בהטבע, אלא אדרבה: "אלקים בגימטריא הטבע"⁷¹, היינו, אלקים הוא בגילוי, והטבע הוא בהעלם.

וכאמור, שכל זה נעשה ע"י הקדמת ענין הביטול, שזהו"ע המים, כמרומז במצות חלה, שע"י עירוב המים נעשה ענין האחדות, ועי"ז רואים את ענין האחדות — לא רק האחדות שבתורה, אלא גם האחדות שבהבריאה.

ועד שבאים לאמיתית ענין האחדות, בלי שום פירוד והתחלקות, שתהי' בביאת משיח צדקנו, כמ"ש⁷² "לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי כי מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים"⁷³.

* * *

טו. מאמר (כעין שיחה) ד"ה ראשית עריסותיכם.

* * *

71 של"ה שם קפט, א.

72 ישע"י יא, ט.

73 ראה רמב"ם הל' מלכים בסופן.

70 פרדס שיי"ב פ"ב. ר"ח שער התשובה

פ"ו ד"ה והמרגיל (קכא, ב). של"ה פט, א.

קפט, א. שח, ב. שו"ת חכ"צ ס"ח. תניא

שעהיוה"א רפ"ו.

הביטול, כדי לראות את האמת שבזה, כן הוא גם בלימוד התורה, שכדי שהלימוד יהי' כדבעי, יש צורך בהקדמת ענין הביטול, ענין המים, שזהו"ע עבודת התפלה, כמ"ש⁶¹ "שפכי כמים לבך", כולל גם הביטול שקודם התפלה, כמארז"ל⁶² "אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש" (כפי שיתבאר לקמן במאמר⁶³).

ויש להוסיף, שענין הביטול נוגע לא רק בלימוד החכמה עצמה (למצוא את ענין האחדות כו'), אלא גם כללות הגישה ללימוד החכמה צריכה להיות מתוך ביטול, כפי שרואים בפשטות, שאם אדם יגש ללימוד החכמה מתוך רצון לנצח ולהוכיח את הצדק שבסברא שלו ("אויספירן זיין'ס"), לא יבוא לעולם לאמיתית השכל, כי אם ע"י הביטול דוקא.

אך כיצד באים לביטול זה? — הן אמת שזהו ענין הקשור עם מציאותו, שכדי שיוכל להבין את החכמה לאמיתתה, צריך להקשיב לזולת כו', אבל אעפ"כ, הרי זה עדיין תנועה של ביטול, הן עצם ההקשבה לדברי הזולת, ובפרט כשהזולת סותר את דבריו.

ובכן: בנוגע לבנ"י — הרי זה מצד היותם קשורים עם "ה' אחד", והן "גוי אחד בארץ"⁶⁴, שגם בענינים ארציים (כמו לימוד חכמות העולם) יש אצלם ענין ההתאחדות והביטול⁶⁵; ועי"ז נמשך ענין זה גם אצל אוה"ע, להבדיל, מצד ענין הבחירה (כנ"ל ס"א).

יד. ולענין זה התחילו להגיע בשנים האחרונות⁶⁶ — כמבואר בזהר⁶⁷ על הפסוק⁶⁸ "בשנת שש מאות שנה לחיי נח גו' נבקעו כל מעיינות תהום רבה וארובות השמים נפתחו", והיינו, שלא זו בלבד שבנוגע לחכמת התורה התחיל הגילוי של פנימיות התורה, ובאופן שאפילו ילדים קטנים לומדים זאת⁶⁹, אלא גם בנוגע לחכמות העולם — שהתחילו למצוא בכל ענין שאינו ענין בפני עצמו, אלא קשור עם ענין כללי, וכאמור, שמוצאים את הנקודה המשותפת שבכל עניני הטבע.

ועד שבאים להכרה שהנקודה שמאחדת את כל עניני העולם הו"ע האלקות, וכאמור לעיל (ס"ז) שע"י "חוקות שמים וארץ" רואים שישנו

תמוז דאשתקד ס"ג (תו"מ חנ"ג ריש ע' 135).

וש"נ.

(67) ח"א קיז, א.

(68) נח ז, יא.

(69) ראה שם קיח, א.

(61) איכה ב, יט.

(62) ברכות רפ"ה (ל, ב).

(63) פ"ד (לעיל ע' ...).

(64) שמואל-ב ז, כג. ועוד.

(65) ראה תניא אגה"ק רס"ט. ובכ"מ.

(66) ראה גם שיחת ש"פ שלח, מבה"ח

"ראשית עריסותיכם תתנו לכהן להניח ברכה אל ביתך" (כמדובר לעיל בארוכה¹⁶).

אך החיוב דחלה הוא — כדברי המשנה¹⁷ — "כיון שהיא (האשה) נותנת את המים", שע"ז מתחברים פירורי הקמח שהיו נפרדים זמ"ז ונעשים עיסה אחת [והיינו, שאע"פ שגם קמח מצד עצמו נחשב כמו לח בלח, כמבואר בשו"ע יו"ד¹⁸, וקצת גם באו"ח בהלכות פסח¹⁹, מ"מ, הרי זה רק בדברים מסויימים, וכ"ש שאי אפשר לומר שזהו ענין אחד, אלא זהו עדיין ענין של פירוד; ורק ע"י נתינת המים נעשה ענין אחד], שאז הרי זה נעשה ראוי למזון האדם, לחבר את הנפש עם הגוף.

ד. ויש לבאר הענין בזה — בהקדים:

בכל העולמות והנבראים — אפילו בנבראים שבעוה"ז, ועאכור"כ בעולמות העליונים ועד למעלה מסדר השתלשלות — יש ענין של אחדות, דכיון שנמצאו מ"ה' אחד²⁰, צריך להיות ניכר בהם ענין האחדות, וכמובן בשכל, שבכל מלאכה צריך להיות ניכר מי הוא האומן שעשה אותה, ובנדר"ד, הנה לא זו בלבד שניכר בנבראים שמי שברא נברא זה ברא גם נברא זה, אלא עוד זאת, שבנבראים עצמם ניכר ענין של אחדות — שיש בכולם נקודה משותפת ומאוחדת.

וענין זה מתבטא גם בהלכה — ש"בתלת זימני הוי חזקה"²¹:

כאשר אירע דבר פעם אחת, יכול להיות שזהו מצד פרט מיוחד כו', ועדיין אין זו הוכחה איך יהי' המקרה השני; אבל כשאירע הדבר ג' פעמים, נעשית "חזקה" שגם המאורעות שלאח"ז יהיו באופן כזה.

וההסברה בזה — דלכאורה מהי ההוכחה ממה שאירע ג"פ בנוגע למאורעות שלאח"ז? — לפי שהענין שאירע שלש פעמים הוא מצד הנקודה המשותפת שיש בכולם, ומזה מוכן שגם המאורעות שלאח"ז יהיו באופן כזה, מצד אותה נקודה משותפת.

ולדוגמא — בצד דלעו"ז: שור שנגח שלש פעמים יש לו דין של שור מועד (מוחזק לנגוח). ולכאורה, הרי אפשר לומר שכל מאורע של נגיחה הי' מצד פרט מסויים שהי' דוקא ביום זה, ברחוב זה או בבהמה זו? — אך הענין הוא, שכיון שהמקור של כל שלש הנגיחות הוא אותו

(16) שיחת יום ה' כ"ו סיון — לתלמידות (19) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסתמ"ז.

המסיימות.

וש"נ.

(20) ואתחנן ו, ד.

(21) ב"מ ק, ריש ע"ב. וש"נ.

(17) חלה פ"ג מ"א.

(18) ראה ש"ך יו"ד סק"ט סק"ג. וש"נ.

שור, יש בכולם נקודה משותפת, ולכן הרי זו חזקה שכאשר שור זה יראה בהמה נוספת ברחוב אחר כו', אזי יחזור ויגח.

וכאן רואים שיש נקודה משותפת בכמה ענינים שבעולם, מצד ענין האחדות.

ה. וכיון ש"בראשית ברא גו"²², שבריא את העולם היא בשביל התורה²³, הרי מובן, שכשם שבעולם יש ענין האחדות, ישנו ענין האחדות גם בתורה, ויתירה מזה, כיון ש"תורה אור"²⁴, שמאירה כל דבר, הנה ענין האחדות שבתורה הוא בגלוי:

אע"פ שבתורה יש ריבוי ענינים, וכדרשת חז"ל²⁵ על הפסוק²⁶ "ששים המה מלכות ושמונים פלגשים ועלמות אין מספר", "ששים המה מלכות אלו ששים מסכתות, ושמונים פלגשים אלו הברייתות, ועלמות אין מספר אלו ההלכות שהן מימרות האמוראים", מ"מ, יש בתורה גם ענין האחדות, כדרשת חז"ל בגמרא²⁷ על הפסוק²⁸ "דברי חכמים כדרכונת גו' בעלי אסופות נתנו מרועה אחד", "בעלי אסופות אלו תלמידי חכמים שיושבין אסופות אסופות ועוסקין בתורה, הללו מטמאין והללו מטהרין הללו אוסרין והללו מתירין הללו פוסלין והללו מכשירין, שמא יאמר אדם היאך אני למד תורה מעתה, ת"ל כולם נתנו מרועה אחד כו'", והיינו, שלא זו בלבד ש"אלו ואלו דברי אלקים חיים"²⁹, "אלקים" לשון רבים, אלא "מרועה אחד", ועד ש"הוי' עמו"³⁰, "שהלכה כמותו"³¹, שזהו"ע האחדות, שזהו לפי שהתורה ניתנה מ"ה' אחד".

ועד שמצינו בתוספתא במסכת סנהדרין³² (לדעה אחת) ש"כל התורה ענין אחד", שלכן, גם כשלומדים ענין אחד, יכולים לשאול מענין שני, וחשיב "שואל כענין", והיינו, שאע"פ שמדובר אודות סדרים שונים, ועד שיכול להיות שלומד סדר זרעים (סדר הראשון), ושואל מסדר טהרות (סדר האחרון), מ"מ, ישנו ענין של אחדות והתכללות בכל עניני התורה³³.

(22) ר"פ בראשית.	(28) קהלת יב, יא.
(23) ראה פרש"י ורמב"ן עה"פ. ובכ"מ.	(29) עירובין יג, ב. וש"נ.
(24) משלי ו, כג.	(30) שמואל"א טז, יח.
(25) כ"ה בתו"א שמות מט, ב ואילך.	(31) סנהדרין צג, ב.
(26) לקו"ת שה"ש מ, ב ואילך. וראה שהש"ר עה"פ.	(32) ספ"ז.
(27) חגיגה ג, ריש ע"ב.	(33) ראה גם שיחת ש"פ שלח, מבה"ח תמוז תשכ"ג בתחלתה (תו"מ חל"ז ע' 73).
(28) חגיגה ג, ריש ע"ב.	וש"נ.

ענין אמיתי ע"פ תורה, ולכן יכולים לדחות ענין אמיתי אחד מפני ענין אמיתי נוסף.

ובאמת הנה לא רק ע"פ תורה, אלא גם ע"פ טבע הבריאה, מחפש אדם את ענין האחדות, שכן, איש ישראל בטבעו אינו רוצה להיות מנותק מענין האחדות, כידוע פתגם רבינו הזקן⁵⁷ שיהודי בטבעו אינו רוצה ואינו יכול להיות מנותק מאלקות, ובמילא, מצד טבעו, בכל מקום שיכול, רוצה למצוא את ענין האחדות; ומצד ענין הבחירה, נעשה כן גם אצל אוה"ע (ע"ד המבואר לגבי הענין דקומה זקופה⁵⁸).

ולאמיתו של דבר יודעים גם הם שהאמת היא שישנם חוקי הטבע, והראי, שלאח"ז ממשיכים הם בעצמם להתייגע ולחפש את חוקי הטבע, ואילו היו סבורים שאין זה ענין אמיתי, לא היו עוסקים בזה.

יב. והסיבה לכך שיכולה ליפול מחשבה להיפך — הרי זה רק מצד החומריות של היצה"ר שרוצה להעלים על ענין האחדות:

לכאורה אינו מובן: לאחרי שהתייגעו ומצאו ענין של אחדות בעניני העולם מצד חוקי הטבע, הרי אדם חס על מעשה ידיו, וא"כ, למה ירצו להרוס זאת, ולומר שאין זה ענין אמיתי?!

אלא זהו מצד החומריות של היצה"ר, שעושה רע לא רק לנפש, אלא גם לגוף, ובלשון הכתוב⁵⁹: "נופת תטופנה שפתי זרה גו' ואחריתה מרה כלענה", באופן שגם עבור הגוף הרי זה "מרה כלענה", כמבואר בדא"ח ובאריכות בספרי מוסר; ורק מצד החומריות של היצה"ר יכול לדמות לעצמו ("זיך איינרעדן") שחוקי הטבע אינם אמת כו'.

יג. והעצה לזה — מרומזת במצות חלה, שצריך להיות עירוב המים בקמח, שהקמח עצמו הוא באופן של פירוורים נפרדים, וע"י המים נעשה ענין האחדות⁶⁰:

מים — שיורדים מקום גבוה למקום נמוך — מורה על ענין הביטול, כנ"ל. וכאשר ישנו ענין הביטול, אזי מתבטלת החומריות, ואז רואים את האמת — ענין האחדות.

ולהעיר, שכשם שבחכמות העולם יש צורך בענין המים, ענין

(57) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' שפד (נעתק ב"היום יום" כה תמוז). שם ע' תקמו (נעתק ב"היום יום" כא סיון). ועוד.	(58) ראה שיחת ש"פ שלח, מבה"ח תמוז תשח"י ס"ו (תו"מ חכ"ג ע' 87).
(59) משלי ה, ג-ד.	(60) ראה גם שיחת ש"פ שלח, מבה"ח תמוז תשח"י ס"ו (תו"מ חכ"ג ע' 87).

הוא לאחרי נתינת המים להקמח, שמצד עצמו הוא באופן של פירוד, וע"י נתינת המים נעשית עיסה אחת, ענין אחד:

מים — יש בהם כמה ענינים, אבל מדברי הגמרא במסכת תענית⁵¹ ש"נמשלה התורה למים . . (ש)יורדים ממקום גבוה למקום נמוך", מובן, שזהו הענין העיקרי במים (כי התורה לא היתה נמשלה למים מצד ענין צדדי שבהם), והרי הירידה ממקום גבוה למקום נמוך מורה על ענין הביטול⁵².

ובנוגע לענינו:

חכמות אוה"ע מצד עצמם — אין בהם ענין המים, ענין הביטול. ומצד העדר הביטול — יכולה להיות אצלם שיטה בנוגע לנקודות המשותפות שמוצאים בעניני העולם, חוקי הטבע, שאין זה ענין אמיתי; לפי דעתם הרי זה רק "סימן" להקל על האדם שלא יצטרך לזכור ריבוי ענינים נפרדים, ע"ז שמוצאים חוקים וכללים שהם בהשוואה בכל הנבראים.

יא. ומובן ששיטה זו היא היפך השקפת התורה — שהרי ע"פ התורה אין ענין שהוא בדרך מקרה, שהרי זה כפירה באמונה כו', וכמ"ש הרמב"ם בהלכות תעניות⁵³ שאם "יאמרו דבר זה ממנהג העולם . . נקרה נקרית הרי זה דרך אכזריות כו' הוא שכתוב בתורה⁵⁴ והלכתם עמי בקרי כו'".

ע"פ התורה ישנם חוקי הטבע, וראי' לדבר — שהרי יש התפעלות מענין של נס, ולכאורה, כיון שענין הנס אינו אלא שידוד מערכות הטבע, הרי לדעתם שאין חוקי הטבע, וכל דבר הוא ענין בפני עצמו, א"כ מהו הפלא שבענין הנס?!

וכן מוכח מההלכה שסומכים על הוראת הרופא — שקובע ע"פ עניני הטבע, מצד ה"חזקה" דשלוש פעמים בנוגע לרפואה או קמיע שלו⁵⁵ — לדחות שבת ויוהכ"פ, אפילו לצורך קטן או לצורך חיי שעה⁵⁶, ולכאורה, אם חוקי הטבע אינם אמת, איך אפשר לסמוך על זה ולדחות ענין של תורה שהוא בודאי אמיתי?! — ועכ"ל, שגם חוקי הטבע הם

(51) ז, א. הובא בתניא פ"ד.
 (52) ראה גם תו"מ ס"ה ניסן ע' ק"ח
 (53) ראה שו"ע אדה"ז או"ח ס"ש"א ס"ה
 ואילך. וש"נ.
 (54) בחוקתי כו, כז.
 (55) ראה שו"ע אדה"ז או"ח ס"ש"א ס"ה
 ואילך. וש"נ.
 (56) ראה שם ששכ"ט ס"ג. וש"נ.

וזהו גם תוכן המאמר הנפלא שאמרו רז"ל במסכת סנהדרין³⁴: "הוא עמל במקום זה ותורתו עומלת לו במקום אחר", שהפירוש בזה³⁵ (מלבד הפירוש הפשוט שהלימוד במקום זה יעזור לו כשילמד במקום אחר, שיוכל להבין בנקל יותר), שבלמדו "במקום זה" יש לו עוד ענינים בתורה ששייכים ל"מקום אחר", וכפירוש רש"י, שהתורה "מחזרת עליו, ומבקשת מאת קונה למסור לו טעמי תורה וסדרי" — "סדרי" לשון רבים, היינו, שבלמדו במקום זה יש לו את כל הסדרים של התורה.

וכפי שמציין הרגצ'וב³⁶ לדברי הירושלמי במסכת ב"ב³⁷ "מאן דלעי באורייתא אשתכח ב'י כולא", היינו, שע"י היגיעה בתורה הנה לא זו בלבד שלאח"ז יהי' לו נקל יותר ללמוד שאר עניני התורה, אלא עוד זאת, שבלמדו ענין זה גופא יש לו את כל התורה.

ולכן רואים בלימוד התורה שיכולים למצוא ביאורים והסברים וסברות כו' גם מענין צדדי לגמרי, שזהו מצד ענין ההתכללות והאחדות שבתורה.

וזהו שמצינו אצל כמה גדולי ישראל, שאע"פ שחיפשו אמנם את החילוקים שבין ענין לענין, "מאי בינייהו", שהרי לכל ענין יש גדר שלו, שלכן אין למדין איסורא מממונא³⁸, וכיו"ב, הנה ביחד עם זה חיפשו גם לקשר את כל עניני התורה ולמצוא את הנקודה המשותפת שבהם, מצד ענין ההתכללות שבתורה, שלכן יכולים ללמוד מענין אחד על חבירו, וכאמור, שיכולים למצוא כללים וסברות, ולתקן קושיות כו', אפילו מסדר זרעים על סדר טהרות.

ו. אמנם, בענין האחדות שבתורה גופא יש חילוקים באופן גילוי האחדות — כמובן שאינו דומה השייכות של ענינים שהם בשני סדרים שונים לשייכותם של ענינים שהם בסדר אחד או במסכת אחת, שבהם רואים בגלוי יותר את שייכות הענינים זל"ז, שיכולים לתקן קושיא מענין לענין וכיו"ב.

ולכן יש דעה נוספת בתוספתא הנ"ל, שאין לשאול שאלה על ענין זה מענין אחר, וכמארז"ל³⁹ "כי קאי רב בהאי מסכתא לא תשילי" במסכת אחרית"י, אבל אפשר לשאול במסכת זו, כיון שבמסכת זו ענין האחדות הוא בגלוי יותר.

(34) צט, ריש ע"ב.
 (35) ראה גם תו"מ חכ"ו ע' 113 ואילך.
 (36) צפע"נ סנהדרין שם.
 (37) פ"ח ה"ב.
 (38) ראה ברכות יט, ב. וש"נ.
 (39) שבת ג, ריש ע"ב.

וכללות הענין בזה — שאף שבתורה ישנו ענין האחדות, מ"מ, כיון שהתורה יורדת לעולם, "טורי דפרודא"⁴⁰, כמ"ש⁴¹ "ומשם יפרד", ששם ישנו ענין של פירוד והתחלקות, הנה גם בתורה כפי שנמשכה למטה יש ענינים שבהם לא ניכר כ"כ ענין האחדות, ועי"ז יכולה התורה לפעול בעולם שבו לא ניכר כלל ענין האחדות.

ולאידך גיסא, כדי שהעולם יוכל לקבל את ענין האחדות שבתורה, הנה בתור הכנה לזה מוכרח להיות ענין האחדות גם בעולם מצד עצמו, ועי"ז יוכל העולם לקבל את ענין האחדות שבתורה.

ז. וכיון שענין האחדות שבתורה נמשך בעולם, הנה גם בחכמות אוה"ע מוצאים בכל דבר את הצד השה שישנו בענינים נוספים שבעולם, והיינו, שלא זו בלבד שמענין אחד יכולים ללמוד על שאר הענינים, אלא עוד זאת, שרואים בכירור את הצד השה שבהם.

וענין זה הטביע הקב"ה בעולם, שאפילו כאשר חכמי אוה"ע מתייגעים להתבונן בעניני העולם,

— כמבואר בתו"א⁴² אודות ה"פילוסופים מהאומות הקדמונים שהיו .. עוזבים כל תענוגים ועוסקים בכל לבם ותשוקת נפשם .. להבין ולהעמיק בענין החכמות .. מצד מזג טבעם .. שגובר בו מרה שחורה בתולדתו (ולכן) תשתוקק נפשו מאד אל החכמה כו", ע"ד שמצינו אצל בני, להבדיל, בנוגע ללימוד התורה, שיש מי "שיחשוק לכו ונפשו להגות בה יום ולילה כו" —

הנה למרות שיש בעולם ריבוי ענינים, לא מחפשים בעולם את הענינים המפרידים, אלא את הצד השה שיש בכל עניני העולם, מצד ענין האחדות שיש בעולם מצד עצמו, כיון שנברא ע"י ה' אחד, כנ"ל.

וענין זה מודגש בחוקי וכללי הטבע, ובלשון הכתוב⁴³: "חוקות שמים וארץ .. שמת", והיינו, שכאשר מתבוננים ב"חוקות שמים וארץ", חוקי וכללי הטבע, רואים שנקבעו ע"י הקב"ה ("שמת"), ולכן ישנו ענין משותף בכוכ"ע ענינים, שבזה מתבטא ענין האחדות.

ח. ואע"פ שיש התחלקות בעולם — אין זה בסתירה לענין האחדות, ואדרבה: ההתחלקות היא בשביל האחדות.

וע"ד המבואר⁴⁴ בענין תהו ותיקון, שבתיקון יש כלים מרובים (ועד שכל ענין עבודת האדם היא להרבות בכלים), ובתהו יש כלים מועטים, ואעפ"כ, תהו הוא "טורא דפרודא", ושם ישנו הענין ד"וימלוך גו' וימת"⁴⁵, שענין אחד אינו נותן מקום לענין שני, ודוקא בתיקון — שבו יש ריבוי כלים — ישנו ענין האחדות, כי, ההתחלקות שבתיקון אינה התחלקות לשם התחלקות, אלא ההתחלקות היא בכדי שתוכל להיות התכללות.

וכמובא גם הדוגמא לזה בעולם — שהאפשרות לחיבור מים ואש היא עי"ז שבמים גופא יש התחלקות לארבע יסודות ארמ"ע, כך, שגם במים גופא יש יסוד האש, ובאש גופא יש יסוד המים, ועי"ז יכולים המים להתחבר עם האש.

וע"ד שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר⁴⁶ בענין חיבור הנפש עם הגוף — אף שבעצם לא שייך שיהי' חיבור של רוחניות עם גשמיות (כלשון הרמ"א⁴⁷ בענין זה) — שכיון שבגוף עצמו ישנו חלק הגוף שבו וחלק הנשמה שבו, וכן בנשמה עצמה ישנו חלק הנשמה שבה וחלק הגוף שבה, הנה כאשר חלק הנשמה שבגוף מתחבר עם חלק הגוף שבנשמה, אזי יכול להיות חיבור הנשמה עם הגוף.

ט. ונוסף על הלימוד הכללי מהאמור לעיל, יש פרטים נוספים שלמדים מענין החלה, כפי שיתבאר לקמן.

* * *

י. ע"פ האמור לעיל (ס"ז) שגם ע"י חכמות אוה"ע (כל שבע החכמות⁴⁸, ובפרט חכמת הטבע) באים לענין האחדות⁴⁹ — נשאלת השאלה: מדוע נאמר בתניא⁵⁰ ש"בחכמות אומות העולם הוא מלביש וחטמא בחי' חב"ד שבנפשו האלקית כו" ("אא"כ עושה אותן קרדום לחתוך בהן .. או שיודע להשתמש בהן לעבודת ה' או לתורתו, וזהו טעמו של הרמב"ם והרמב"ן ז"ל וסייעתן שעסקו בהן")?

ויוכן ע"פ האמור לעיל (ס"ג) בנוגע למצות חלה, שהחיוב בזה

44) ראה סה"מ תרנ"ג ע' רלט ואילך.

47) או"ח ס"ו ס"א.

תרס"ג ח"ב ע' עא ואילך. ועוד.

48) ראה ראב"ע משלי ט, א.

45) וישלח לו, לב ואילך.

49) ראה גם תו"מ חמ"ה ע' 316 ואילך.

46) ראה סה"מ תרפ"ו ע' נב. היש"ת ע'

50) ספ"ח.

34. ועוד.

42) תולדות יט, ג.

40) ראה תניא ספ"ג. ובכ"מ.

43) ירמ"י לג, כה.

41) בראשית ב, יו"ד.